

Čekání na zkoušku

Vilém Zatřeskopím

[Premiéra __. __. 2011 v Aule Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.]

Tato hra je dialogem mezi vědou a vírou, mezi vírou a důvěrou, mezi bláznovstvím a pošetilostí. Dokazuje nedokazatelné, zatemňuje jasné, v bezčasu před zkouškou zkouší světonázory, plýtvá slovy i postavami.

Ateista
Agnostik
Teista
Skeptik
Zámečnick
Děkan filozofické fakulty
Děkan právnické fakulty
Děkan přírodovědecké fakulty
Chlapec
Mluvicí hlava
Moderátor

AKT I.

Obraz I.

Agnostik, Ateista, Teista, Skeptik

Vlevo mohutné hnědé dveře. Na středu hnědá lavice na sezení, na níž sedí Ateista. Za lavicí leží Skeptik, avšak publiku je neviditelný. Je hloubavě začten. Oddychne si, přehodí nohu přes nohu. Zprava přichází Teista.

TEISTA: Dobrý den, je tam? *(ukazuje v chůzi na dveře)*

ATEISTA: Není.

TEISTA: *(s povzdechem)* Tak to budu muset počkat.

ATEISTA: *(polohlasem)* To se načekáte.

TEISTA: Prosím?

ATEISTA: Říkám, že se n-načekáte.

Teista se rozhlédne, leč neuvidí, kde by si jinam mohl sednout, proto si sedne k Ateistovi, ale nejdál, co to jde. Teista si vytáhne malou knížečku, značně ohmatanou, a začte se. Ticho přetrvává, dokud nezačne hovořit Agnostik.

AGNOSTIK: *(mimo scénu)* Jasně, jasně. Vím to. On ale... *(Ateista i Teista vzhlednou od své čety za hlasem)* To mu nemůžeš jen tak naznačovat, to se musí polopaticky! *(Agnostik přichází na scénu)* Třicet broskví, to nikdo nepochopí. – Co to, sakra... Slyšíš mě? Není signál, to by se člověk... *(schová mobil, rázně vykročí ke dveřím)* Dobrý den.

ATEISTA: Dobrý, dobrý, ale nikdo tam není!

AGNOSTIK: (*udiveně*) No, to se podívejme.

TEISTA: Pochválen buď náš Pán! Také čekáme na audienci u Nejvyššího. Obávám se, že budete muset vydržet.

AGNOSTIK: Ale já s ním mám uzavřít důležitý obchod! (*nazlobeně si bručí*) Čekáme na audienci, to bych se na to... (*zuřivě začne mačkat tlačítka na mobilu*) Člověk platí měsíčně přehnaný obnos, aby pak v krizové situaci zjistil, že je to zcela neúčinný kus plastu... (*uklidní se*) Tak já tedy počkám. (*sedne si*)

Ticho. Agnostik po chvíli netrpělivě vstane, chvíli se prochází, přijde až těsně ke dveřím, snad naslouchat, ale rychle se obrátí k nejbližšímu sedícímu.

AGNOSTIK: Copak to čtete?

TEISTA: Knihu knih, Zjevení sv. Jana.

ATEISTA: T–ts, t–to je teda –

TEISTA: Vadí vám něco, bratře?

AGNOSTIK: Mě konkrétně vadí už to čekání tady.

TEISTA: Usilujte o trpělivost.

AGNOSTIK: Zkoušeli jste klepat?

ATEISTA: Neodpoví.

TEISTA: Poslyšte, jak si můžete být tak jistý?

ATEISTA: P–protože tam není.

TEISTA: Jak to víte, že tam není? Třeba právě s vámi nechce mluvit, (*biblicky*) mnozí první budou poslední.

ATEISTA: N–nechte t–toho. Jsem tu kdovíjak dlouho, a ani zavržení jsem z d–druhé strany nezaslechl.

TEISTA: Jak byste mohl! Jste slepý a hluchý k zázrakům!

ATEISTA: Co t–to –

TEISTA: Jak byste chtěl poznat, když sám nevěříte?

ATEISTA: P–prostě b–bych –

TEISTA: Vaše uši jsou hluché k jakýmkoliv projevům milosti!

AGNOSTIK: Tak dost!

Zpoza lavice se ozve hlasitě, hrozivě zívnutí. Teista i Ateista vyskočí, sledují obezřetně lavici, která se začíná hýbat jak se Skeptik, který zatím stále není vidět, po ní sápe nahoru.

TEISTA: Znamení! (*padne nábožně na kolena*)

Skeptik hlasitě zívne, Ateista se pomalu přibližuje k lavici, chce za ni nahlédnout, když tu se objeví ruka.

TEISTA: Ruka ďáblova!

Ateista se zarazí. Pak se zvedne ospalý Skeptik. Teista se rychle postaví a opráší.

TEISTA: Vy pobudo, proč tam spíte?

SKEPTIK: A proč vy tady tolik řvete?

ATEISTA: *(radostně)* Č–člověče, tady jste! Vy ale vypadáte...

Skeptik vyloví zpoza lavice boty, sedne si na lavici, a pokouší se about.

SKEPTIK: *(zívne)* Myslím, že jsem usnul, když jsem tady čekal. – My se známe?

ATEISTA: Vypadáte jako... No, jste mi nějaký povědomý.

AGNOSTIK: *(prohlíží si Skeptika)* Promiňte mi mou impertinenci, ale jak dlouho již zde čekáte?

SKEPTIK: Čekám? *(povede se mu about první škorní)* Na co?

ATEISTA: Dny?

TEISTA: Hodiny?

ATEISTA: C–cože? Vždyť jste přišel před chvílí!

TEISTA: S vámi mi to zde přijde jako věčnost!

AGNOSTIK: Jak to všechno začalo?

SKEPTIK: *(druhá bota)* Někdo zaklepal –

TEISTA: Ne! *(biblicky)* Marně byste tloukli na dveře a volali: 'Pane, Pane, otevři nám!' Zůstanete venku, a Pán vám odpoví: 'Nevím, kdo jste a odkud jste.'

ATEISTA: T–ty vaše říkanky jsou k–k smíchu!

SKEPTIK: *(postaví se; k Agnostikovi)* O čem se to hádají?

AGNOSTIK: *(ke Skeptikovi)* O knížkách.

SKEPTIK: Co tady vůbec všichni děláte?

AGNOSTIK: Čekáme, až se dostaneme na řadu.

SKEPTIK: Tady? A proč? Je tady něco zadarmo?

AGNOSTIK: Kdepak, jdeme za *(ukáže na dveře)* ním. Jenže tam není, tak čekáme.

ATEISTA: A čekáme z–zbytečně. Mám z–za to, že t–tam nikdo nikdy nebyl.

TEISTA: Nebud'te směšný, copak bychom zde čekali zbytečně?

ATEISTA: V–vi–viděl jste ho snad n–někdy?

TEISTA: No, to ne, ale to mou víru jen posiluje!

SKEPTIK: *(odchází)* Tohle nevydržím, musím si odskočit.

AGNOSTIK: *(blahoslonně)* Pánové, prosím vás. Přece se zde nebudeme dohadovat jako nevyspělé děti. Vždyť civilizace nám dala k ruce argumentaci! Máme, zdá se, moře času a rozptýlení žádné, proč se tedy neprocvičit ve výmluvnosti? Bude zábava, co říkáte? *(ticho)* Výborně!

ATEISTA: O co b–budeme hrát?

AGNOSTIK: Tam ten, váš známý –

ATEISTA: Ale t–to já se s–spletl, n–neznám ho!

AGNOSTIK: Tam ten neví, zda za dveřmi někdo je. Zkuste ho přesvědčit o svojí pravdě!

TEISTA: Má pravda není má, nýbrž jediná. Silou Slova *(zamává knihou)* jej přesvědčím, že má cenu zde čekat.

ATEISTA: Abyste ne–nesklouzl k síle m–meče.

TEISTA: No, dovolte!

SKEPTIK: (*přichází s kelímkem kávy; úlevně*) To je lepší! (*upije*)

AGNOSTIK: Příteli, zahrajte si s námi!

SKEPTIK: S vámi? Jaká hra? O co?

TEISTA: Argumentační debata, vsaďte něco.

SKEPTIK: Vsaším svůj epistemický postoj!

AGNOSTIK: Výborná sázka! A přímo do karet! Pokusíme se tedy zde kolegu přesvědčit o tom, že za dveřmi někdo je – ale bez klepání!

VŠICHNI: Platí!

AGNOSTIK: A vezměte to ze široka.

ATEISTA: (*odkašle si*) V–vážení k–k–k–

TEISTA: (*vyskočí*) Vážení kolegové! Než se zde (*paroduje*) k–k–kolega nastartuje, dovolte, abych začal. A začnu malou analogií. Jak víme (*mává knihou*), bylo zjeveno, že (*biblicky*) na počátku stvořil Bůh nebe a zemi –

ATEISTA: V–vy potemníku! N–na počátku b–byl Velký třesk! T–tady (*mává svými papíry*) o tom píšu – s erudicí!

TEISTA: Neskákejte mi do řeči, teď mluvím já. Svět byl stvořen Bohem, analogicky pak můžeme usoudit, že i tyto dveře byly stvořeny Bohem!

SKEPTIK: (*chladně*) Jaké dveře?

TEISTA: Cože? No, přece tady tyhle, copak je nevidíte?

SKEPTIK: To je jen hnědé světlo, obdélníkové, hnědé; žádné dveře.

TEISTA: (*k nebesům*) Nebesa!

SKEPTIK: Z toho nelze vyvodit, že vidím dveře. – Podívejte, nezdá se vám, že (*na publikum*) támhle někdo sedí?

TEISTA: Ano, celé hory lidí.

SKEPTIK: Vidíte, a byl byste považoval za blázna kohokoliv, kdo by tvrdil, že tam sedí hora lidí. Je to jen divná malba na zdi!

TEISTA: Nechte mne provést důkaz, pak budete zcela přesvědčen.

SKEPTIK: Budiž, dokazujte.

TEISTA: Svět zde je, na tom se shodneme; dveře zde jsou, na tom se shodneme také.

SKEPTIK: Jak kdo teda.

TEISTA: Budiž, dveře zde jsou na 75 %, to je pořád docela dost. Protože svět byl stvořen Bohem, i dveře byly stvořeny Bohem, a protože Bůh pak umístil člověka do světa, Bůh umístil člověka i do (*zarazí se*) – i za dveře.

ATEISTA: Já ž–žádného boha nepotřebuji. V–vaše analogie je naprosto chybná. D–dveře skutečně někdo v–vyrobil, ale d–dveře jsou něco jiného než celý vesmír.

TEISTA: (*biblicky*) Ty malověrný, proč pochybuješ! – Uvažuj tedy nad tímto: Dveře byly stvořeny, aby zabránily – (*významná pauza*)

AGNOSTIK: Průvanu.

TEISTA: Ale ne, něčemu jinému. Přece aby zabránily pohledu na druhou stranu! Takže, za dveřmi je cosi, co nemáme vidět. A to cosi – je kdosi.

ATEISTA: T–t–to je n–naprosto zcestné! Vaše m–malá analogie by mohla fungovat, jen pokud by v–vesmír byl součástí v–většího celku.

TEISTA: Boží myslí! Nejprve byl svět v možnosti, pak přešel, působením Boha, do aktu!

ATEISTA: (*nevěřicně*) S–slyšíte to? Vesmír n–nebyl stvořen, ale v–vznikl Velkým třeskem!

TEISTA: Aha! A kdo podle vás asi tak třeskl?

ATEISTA: Nic, n–nikdo nemusel t–třesknout. Možnost vzniku v–vesmíru z energie a–a–absolutního vákua a–a–a n–náhoda stačí, aby vznikl.

TEISTA: K aktualizaci potence může dojít jen prostřednictvím něčeho, co samo v aktu je. Proto předtím musel být Bůh – v aktu!

ATEISTA: D–d–divím se, a vsadil b–bych se, že s–spousta lidí žasne. T–to jsou bláboly.

SKEPTIK: Ono to vaše něco z ničeho zní taky jako vypasené metafyzické spekulace.

ATEISTA: A p–přece není lepšího vysvětlení. M–mohu předložit (*mává papíry*) p–p–pozorování, rozložení hmoty ve vesmíru, r–r–rychlosti, v–vektory, směry, s–síly! A vše vede od jednoho okamžiku, od jednoho bodu, od jedné singularity. P–přidrží-li se k–kolegovy p–pseudoanalogie, t–tak za dveřmi nikdo není, protože bůh vesmír n–nestvořil!

TEISTA: To je absurdní!

ATEISTA: T–ták, p–přesně, t–teď jste to řekl p–přesně!

AGNOSTIK: Proč tedy za dveřmi nikdo není? Jen proto, že podle vás není žádný Bůh?

ATEISTA: N–nejen podle mě! P–podle vědecké m–metódy! Ale p–protože jsme si z–zakázali klepat, n–nelze teď prokázat, jestli na druhé straně n–někdo je!

AGNOSTIK: No, nevím, mě to moc nepřesvědčilo. Uznávám, něco z ničeho zní jako dobrý obchod, ale... Boží idea představuje pohádkové výnosy, představte si těch prodaných krucifixů! Vy ale, (*ke Skeptikovi*) kolego, máte jiná měřítka, což?

SKEPTIK: Nic než kratochvíle, debata planá, ani jedna strana nemůže se považovat za držitele nezvratných argumentů – ani za vítěze.

TEISTA: Ale staré texty hovoří jasně!

SKEPTIK: (*odfrkne si*) Texty! Texty! A kdopak je sepsal? A za jakým účelem?

TEISTA: Byly zjeveny za účelem poznání pravdy.

SKEPTIK: Vy máte odpověď na všechno. Zjeveny kým? Stvořitelem? A ten je z kauzality vyňat? Nebo kdo jej stvořil? Snažíte se pohazovat si s břemenem, které sotva unesete! A vy (*k Ateistovi*) to máte podobné. Kde se berou ta vaše data? Pozorování, hledání pravidelností v pozorování, vyvozování z pravidelností... Zní to všechno velice chytlavě, ale prozkoumali jste, zda je pozorování dostatečné?

ATEISTA: N–někde se začít musí, a p–pozorování a matematika je všem společná!

SKEPTIK: Zatím jste mě nepřesvědčili, musím si odskočit, to kafe je horší než včerejší

pivo. (odchází)

Obraz II.

Ateista, Agnostik, Teista, Skeptik, Zámečník

Jakmile Skeptik odejde, chvíli to vypadá, že chtějí pokračovat v hádce, ale raději si posedají.

AGNOSTIK: Jak dlouho myslíte, že budeme ještě čekat?

ATEISTA: Neptal jste se p–před chvílí?

TEISTA: Věřím, že již brzy –

AGNOSTIK: Vy taky věříte všemu.

ATEISTA: A v–vy vážně věříte tomu, že bychom měli. –

AGNOSTIK: V našem oboru se říká, kdo si počká, ten se dočká. Ale latinsky. Jenže to jsem zapomněl.

TEISTA: Vidíte je? Jak koukají. Ty jejich oči – jakoby mne pořád sledovaly.

ATEISTA: T–to se vám zdá, je to jen iluze. M–malba!

AGNOSTIK: Jak dlouho, že tu jsme?

TEISTA: Pár hodin.

ATEISTA: Spíš dnů.

Zámečník se pomalu šourá.

ZÁMEČNÍK: Dobrý den.

AGNOSTIK: Á, další zoufalec?

ZÁMEČNÍK: Já jsem František Čupřina.

AGNOSTIK: Dobrý den, co potřebujete.

ZÁMEČNÍK: Já jsem tady – totiž, abych tak řekl – prosím vás, nevíte, proč tady jsem?

AGNOSTIK: To teda nevím.

TEISTA: Abyste byl zkoušen a připojil se k nám v čekání na to, co je na druhé straně.

ATEISTA: Ale vždyť t–tam nikdo není!

TEISTA: Ne, ne, ne, to tedy ne. Vždyť jen kvůli němu jsme zde.

ATEISTA: Vy a vaše zbožná přání.

TEISTA: Co tím chcete říct?

ATEISTA: T–t–to, že jste zpropadený pánbičkář. C–c–co čekáte, že t–tam je? Sedmdesát d–d–dva panen?

TEISTA: To nikdo neříká, to se nikde nepíše.

ATEISTA: Děláte, jakobyste uměl číst. Vy si spíš jen p–pamatujete všechno z–z paměti. Pak před sebou můžete d–d–držet jakoukoliv k–knihu, a ať čtete, co chcete, vždycky vám z toho lezou z–z–zázraky, p–pohádky, mystika, superhrdinové...

TEISTA: Vy jeden...!

AGNOSTIK: Pane Čupřino, omluvte mé rozohněné kolegy. Mají toho tolik na srdci, že občas zapomenou na své okolí, v němž se nacházejí. Co máte v té brašně, třeba vám její obsah připomene, proč jste přišel?

ZÁMEČNÍK: Já... to máte totiž tak, já jsem se ráno (*pantomimicky prochází svou ranní rutinu*) probudil, vstal, umyl si zuby, oholil se...

ATEISTA: On je senilní!

TEISTA: Spíš přehnaně čistotný.

AGNOSTIK: Zkraťte to, prosím.

ZÁMEČNÍK: Já jsem zkrátka nesnídal, a proto mám teď hlad.

AGNOSTIK: Pane Čupřino, co tím chcete říct.

Přichází Skeptik s dalším kelímkem kávy, zatím se však drží opodál.

ZÁMEČNÍK: Já jsem nesnídal, protože mi volal jeden známej, že prý má potíže se zámkem.

VŠICHNI: Vy jste zámečnick!

ZÁMEČNÍK: Já? Ale kdepak, to bych nemohl přijmout – totiž, ano, já jsem zámečnick.

AGNOSTIK: Vida, takže můžete otevřít tyhle dveře?

ZÁMEČNÍK: Jaké dveře?

TEISTA: Už zase?

SKEPTIK: (*triumfálně*) Aha! Dveře se ztrácejí!

AGNOSTIK: Neztrácejí, pořád tady z 60 % jsou.

ATEISTA: T–tady ty dveře, pane Čupřino, soustřed'te se.

ZÁMEČNÍK: Ale né, já jsem, totiž, on si zabouchl svačinu, víte?

TEISTA: Svačinu?

ATEISTA: T–t–to je jedno, k–kašlete na svačinu, a hned otevřete ty dveře.

AGNOSTIK: Prosím vás, uklidněte se, přestaňte tady na toho nebohého člověka křičet.

TEISTA: (*křičí*) Co máte v té brašně! (*bere brašnu, podá ji Ateistovi*)

ATEISTA: (*prohrábne ji*) S–svačinu!

ZÁMEČNÍK: Já, totiž ano, já jsem mu měl donést svačinu.

TEISTA: (*trucovitě*) Mě to nebaví.

SKEPTIK: Ale, vždyť jste říkal, že jste zámečnick.

ZÁMEČNÍK: Já jsem!

SKEPTIK: Tak proč s sebou nenosíte zámečnické náčiní?

ZÁMEČNÍK: Já ho obvykle nosím, ale on volal, že potřebuje nutně svačinu. Proto jsem přišel.

ATEISTA: Tak už zaklepejte, a dejte mu ji.

TEISTA: Proboha tak už klepejte!

ZÁMEČNÍK: Já ale nevím, zda je tohle místnost 32, třetí patro, budova A?

AGNOSTIK: Ne, tohle je místnost 32, třetí patro, budova C.

SKEPTIK: Tohle je budova E, ne?

ATEISTA: Že by se o tolik zhoršil průměr?

SKEPTIK: To ne, škola se přestavuje, tak je z toho všeho taková slátanina.

ZÁMEČNÍK: Já jsem špatně! Promiňte pánové, že jsem vás obtěžoval.

Zámečník se šourá pryč.

ATEISTA: Pane P–p–příčesku! Až půjdete zpět, vezměte si náčiní a přijďte.

ZÁMEČNÍK: Já určitě přinesu klíče, nebojte.

ATEISTA: S adekvátními nástroji poznáme, co je na druhé straně. Nemáte někdo fonendoskop?

Obraz III.

Ateista, Agnostik, Teista, Skeptik, Chlapec

ATEISTA: F–f–f–f–

TEISTA: Cítíte ten vánek?

ATEISTA: N–nechte toho.

AGNOSTIK: Fonendoskop by byl k ničemu, ne?

TEISTA: Máte strach, že bychom něco uslyšeli, vidíte!

ATEISTA: N–nelze slyšet, co není.

CHLAPEC: *(mimo)* Pane!

TEISTA: Slyšeli jste to?

ATEISTA: N–nebudte směšný!

TEISTA: Ne, vážně, slyšeli, nebo ne?

Agnostik se vydává za hlasem.

CHLAPEC: *(vyjde na podium)* Pane, nemáte svačtinu?

TEISTA: Aha!

ATEISTA: P–posílá tě z–zámečník?

TEISTA: Máš klíče?

AGNOSTIK: Nebo fonendoskop?

Chlapec ustrašeně ustupuje.

SKEPTIK: No tak, neboj se!

AGNOSTIK: Přístup blíže.

Chlapec neochotně zastavuje.

SKEPTIK: Co máš na srdci?

CHLAPEC: Nesu vzkaz –
TEISTA: Vzkaz!
ATEISTA: Nemožné!
TEISTA: Od koho je ten vzkaz!
CHLAPEC: *(ukáže na dveře)* Od...
TEISTA: Já to věděl!
ATEISTA: Se p–p–příliš n–neradujte. Jestliže p–přichází odtamtud, znamená t–to, že t–tam nikdo není.
AGNOSTIK: To, příteli, stále nemůžete vědět. Uklidněte se prosím, nevidíte, jak je plachý? Vy z něj chcete honem vypáčit něco, co nám nese, a sdělit musí. Dejte mu pár chvil, jistě sám, až se uklidní a rozkouká, nám poví, co povědět má.
TEISTA: *(k Chlapci)* Jak dlouho tady jsi? *(k ostatním)* Vždyť si již musel zvyknout.
ATEISTA: M–m–mluv!
Chlapec ustoupí až ke Skeptikovi.
SKEPTIK: Neboj se jich, jsou to blázni, větší než já. *(nabídne mu kelímek, Chlapec zavrtí hlavou)* Setřes ze sebe obavu, vzkaz, který přinášíš stejně nic nezmění.
CHLAPEC: Nechává se pozdravovat, a vzkazuje, že již brzy dorazí, až se dodívá na televizi.
Němý úžas. Ateista se rozchechtá na celé kolo. Vybouchne tak bouřlivě, že chlapec prchne.
TEISTA: Ty jeden... *(rozběhne se za Chlapcem, ale brzy to vzdá)* Televize? On se dívá na televizi?
AGNOSTIK: Zatímco my tu – čekáme...

Akt II.

Obraz I.

Mluvicí hlava (HLAVA)

Vlevo dveře, o zbytek pódia se dělí zpravodajský pultík a kulatý stůl s křesly.

Přichází Mluvicí hlava s papíry. Má dobře padnoucí sako, pěkný účes, silně, ale decentně nalíčena. Bez kalhot, jen v trenýrkách. Sedne si za pultík, upraví se. Může se ještě kolem něj mihnout maskérka.

HLAVA: **[Zpravodajský segment – představuji si něco improvizovaného, nebo čerstvě napsaného, co reaguje na aktuální dění.]** A nyní je již čas na Odpovědi od kulatého stolu.

Obraz II.

Moderátor (MOD.), Děkan filozofické fakulty (DFF), Děkan přírodovědecké fakulty

(DPřF), Děkan právnické fakulty (DPrF)

Dramatická znělka. Přichází Moderátor, zatímco mluví, přicházejí Děkani, sedají si, družně se baví.

MOD.: *(s novinářskou fatálností)* Dobrý den, vážení diváci. Je to otázka, která nás trápila alespoň jednou za život všechny: Bdí nad námi nějaká vyšší entita? V současné chvíli existuje nepřeborné množství názorů. Pozvání sem do studia přijali děkani významných fakult podílejících se na vzdělání a formování společnosti. *(krátká, ale dramatická pauza, sundá si brýle)* A na co se lidé po dnešních Odpovědích začnou ptát? *(změna intonace)* Haló, je tam někdo? Bože, splníš mi alespoň jedno přání? Je možné transcendentní poznání? Není Bůh pouhou transcendentální ideou?

Znělka. Moderátor se usadí, pozdraví se mlčky s hosty.

MOD.: Ještě jednou dobrý den, vážení diváci. U nás ve studiu vítám děkana filozofické fakulty pana profesora Moudrého, dobrý den.

DFF: Dobrý den.

MOD.: Děkana právnické fakulty doktora Sbíрку, dobré poledne.

DPrF: Dobré poledne, a přeji dobrou chuť.

MOD.: Pozvání do Odpovědi také přijal děkan přírodovědné fakulty pan profesor Mikrob v Brně, dobrý den.

DPřF.: Přeji dobrou chuť z Brna.

MOD.: Na Odpovědi si bohužel neudělal čas děkan bohoslovecké fakulty Bachor, ale myslím, že jeho pozice je jasná. – Pánové, ta otázka, jak jsme slyšeli v úvodu, nás trápí již dlouhou dobu. Lze očekávat v blízké době nějakou reformu poznání, která nám umožní překlenout toto údobí nejistoty? Pane děkane?

Všichni děkani se nadechnou.

DFF: Domnívám se, že máme již delší dobu jasno, a žádná revize není potřeba, argumentace protistrany je zavádějící.

DPřF: Víte, já se domnívám, že ta, že ty otázky, na které se pokoušejí odpovídat teologové, že to, že ty otázky, vůbec nejsou otázky. A kdyby to byly otázky, tak na ně přece nemohu odpovídat v rámci nějakých předpokladů, který, které prostě jsou v jasném rozporu s evidencí, kterou máme k dispozici.

MOD.: Počkejte, pane děkane. Jak ale vysvětlíte úkazy, se kterými některé významné osobnosti pracují, například plačící sochy, hořící keře...

DPřF: Všechno takový, takové lze vysvětlit jen a pouze s pomocí přirozených příčin v rámci přírodních zákonitostí.

DFF: Vysvětlení pomocí vědeckého poznání je sice relativně jednoduché, ale pouze za předpokladu, že se vědě věnujete delší dobu.

DPrF: Promiňte kolegové, ale mě zarazí, že prostě nikdo nikdy nikoho nepředvedl před dva svědky, kteří by to mohli potvrdit, neřekl „Jsem, který jsem.“ a –

MOD.: Promiňte pane děkane, ale jestli jste četl –

DPřF: Jistě, že jsem četl, ale to není podstatné –

MOD.: Jestliže jste četl knihu, pak víte, že právě –

- DPrF: Pane redaktore, četl, četl jsem ji. Myslím, že jsem výjimka, ale četl. Jenže to vůbec není důležité. Četl jste vy například Pána prstenů?
- MOD.: Kdo tady pokládá –
- DFF: Tak třeba něco jiného, určitě jste četl Harryho Pottera, vaše generace alespoň tohle...
- DPrF: Narážel jsem na to, že čím se liší nějaká Kniha od knihy? Potřebujeme několik svědků, snad v každé generaci, kteří potvrdí buď to, že co je psáno to je dáno, nebo zprostředkují nějaké jiné svědectví.
- DFF: Ano. Jaký je rozdíl mezi Knihou Mormonovou, Biblií, Dianetikou a –
- MOD.: Pane děkane promiňte, ale já tady uděluji slovo. Jak se nicméně postavíte k takovým argumentům jako je například vznik vesmíru. Jak je možné, například, pane děkane, že fyzikální konstanty jsou tak přesně nastaveny, že nám vyhovují.
- DPrF: To je ale zásadní, zásadní nedorozumění. Ty hodnoty, ty konstanty nejsou nastaveny kvůli nám, spíše my jsme se tady vzali, promiňte, život se zde vyvinul až na jejich základě.
- MOD.: To přece není vysvětlení pro tak přesné hodnoty. Jak vysvětlíte to naprosto vhodné prostředí ve vesmíru pro život?
- DFF: Pane redaktore, to je zcela naivní, nabubřelý pohled. Možná to dělá ten strach z vlastní bezvýznamnosti, který nás nutil v minulosti vyrábět si jakési přesahující entity, ale dnes...
- MOD.: Nicméně nelze popřít, že ty hodnoty naznačují jakýsi záměr. Mohly být přece nastaveny jinak?
- DPrF: Dovolíte? Já se ještě vrátím k jedny, jedné drobnosti. Vy jste říkal, že vesmír je vhodné místo pro život. Když se na to, na ten vesmír, podíváte pořádně, zjistíte, že to vůbec není pravda.
- MOD.: Ale jak to, pane děkane, vždyť vzduchu...
- DPrF: Musíte podívat z většího, z větší dálky. Vesmír je tak velký, obrovský, že obyvatelné prostředí, tvoří jen zrnko písku na poušti. Vesmír je nehostinné místo.
- MOD.: Není to tedy spíš tak, že tady na Zemi je ten slíbený Ráj, z něhož se snažíme pomocí vědomostí dostat?
- DFF: To je velmi odvážná interpretace.
- DPrF: Nelze souhlasit s takovou interpretací. Ano, při procesu poznání se můžeme zničit. Proto, a to je myslím ten hlavní důvod, je potřeba odhodit pověry a začít uvažovat rozumně, v rámci skutečnosti.
- MOD.: Myslíte si tedy, že ve světě už není pro víru místo?
- DPrF: Přesně tak. Neříkám, že se musíme zcela zbavit víry jako takové a jejích institucionalizovaných forem, ale nemohou prostě hrát takový významný, takovou významnou roli ve společnosti.
- DPrF: Ano, měla by si ponechat společenské funkce, ale činit rozhodnutí na základě neopodstatněné víry v něco magického –
- MOD.: Tady už narážíme na problém ospravedlnění –

- DPrF: Nechte mě prosím domluvit, tady panu děkanovi jste dal také prostor. Prostě nelze podle nějaké knihy pohádek hodnotit rozhodnutí.
- MOD.: *(opět vstane)* Slyšeli jsme názory renomovaných děkanů na možnost existence Boha. Zdá se, že silné argumenty obou stran nedávají možnost rozhodnout. A na co se po dnešních Odpovědích začnou lidé ptát? – Dalším tématem je reforma školních osnov. Od nynějška se budou žáci ve školách učit dvě verze toho, jak se na Zemi vyvinul život. Jedna verze, podporována vědou, učí, že všechna rozmanitost druhů vzešla postupným vývojem od jednodušších živočichů, ke složitějším, druhá verze, podporována tisíciletým dogmatem, říká, že vše bylo v jeden okamžik stvořeno jednou bytostí. *(posadí se)* Pane děkane, u vás se, předpokládám učí evoluční pohled. Co říkáte na to, že nyní budou děti vycházet ze škol s širšími znalostmi?
- DPrF: Víte, já bych si neodvažoval říct, že to, že ty jejich znalosti, že se to nějak rozšíří. Mám za to, že aby znalost k něčemu, čemukoliv, byla, je nutné, aby byla pravdivá.
- DFE: Základním problémem v tomto směru je, že tyto dvě teorie jsou zcela nesymetrické.
- MOD.: Jak to myslíte, pane děkane?
- DFE: Když se podíváme, k čemu se obě teorie zavazují, vidíme, že evoluční pohled nepostuluje nic, než co jsme již pozorovali, zatímco kreacionismus přichází s další entitou, kterou již z principu nelze poznat. Ale to se samozřejmě obloukem vracíme k první otázce vlastní existence něčeho jako je Bůh.
- MOD.: Není to ale přeci jen příliš troufalé odmítat konkurenční teorii?
- DPrF: Toto, tento názor, musím říct, je opět založen na nedorozumění. Musíte si uvědomit, že tyto teorie ve skutečnosti nejsou konkurenční, neboť jedna z nich vůbec není teorií, ale snůškou nepotvrditelných, a nevyvratitelných domněnek, které nic nevysvětlují.
- MOD.: Lze namítat, že ani evoluce není empiricky ověřitelná, vždyť přeměnu opice v člověka nikdo nepozoroval.
- DPrF: Na to skutečně jeden lidský život nestačí.
- MOD.: Tak jinak, pane děkane. Jak například vysvětlíte vznik oka? Takový složitý orgán nemohl vzniknout postupným vývojem.
- DFE: Víte, pane redaktore, že tady špatně citujete Darwina? To je častý úskok, vytržení citace z kontextu. Budu parafrázovat kontext. Ano, skutečně se zdá být absurdní, že by se tak složitý orgán jakým je lidské oko, postupně vyvinulo, ale pouhé zdání absurdity není důvodem nemožnosti. Nebo tak nějak. *(smích)* Pan děkan by jistě dovedl popsat jeho postupný vývoj.
- DPrF: Skutečně to tak je. Ono s tím, s tou domněnkou, že evoluce je nefunkční a nevysvětlující teorie, se pojí jiná, jiný omyl. Totiž někdy si lidé představují, že evoluce je velmi rychlá. Ale vývoj oka, například, byl proces dlouhý miliony generací živočichů.
- DFE: Napadá mne, že se opět jedná o chybu perspektivy, podobně jako s tím obyvatelným vesmírem. Jakmile se člověk určí jako měřítko, vše získává absurdní nádech, protože člověk je, v kontextu obrovského vesmíru, absurdním měřítkem.
- MOD.: Neprohloubí se ale vystavením dětí této nauce jejich schopnost kritického

myšlení?

DFF: To snad jen za předpokladu, že jim bude tato doktrína ukázána jako mylná. Mám ale obavu, že myšlenková lenost zvítězí, již jsme hovořili o pohodlnosti vysvětlení na základě nadpřirozených jevů.

DPrF: Nerad bych tady někomu lezl do zelí, ale tak mě napadá, že ono je vůbec velmi těžké odpovídat na otázku „Proč?“

DPrF: To mohou potvrdit všichni, kdo mají děti.

Všeobecný smích ve studiu.

DPrF: V určitou chvíli, po řetězci takových otázek, musíte totiž přiznat, že nevíte, což je velká rána pro lidskou ješitnost, nebo se odvolat na něco z principu nepochopitelného, co vám ale zajistí, že před dítětem nebudete vypadat jako hlupák.

MOD.: Bohužel už nám vypršel čas, musíme se rozloučit s diváky zde v místnosti, pokud chcete dále sledovat debatu děkanů nad palčivými tématy, po krátkém souhrnu zpráv budeme pokračovat, přepněte se do C32.

Obraz III.

Mluvící hlava (HLAVA)

HLAVA: **[Zpravodajský segment – obdoba toho prvního, jen s malou obměnou, jako průběžné zpravodajství na ČT24]**

Akt III.

Obraz I.

Ateista, Teista, Skeptik

Všichni zestárlí přinejmenším o jeden celý život. Scéna shodná s prvním aktem. Jen u lavice je hromada prázdných kelímků od kávy, pohozené Ateistovy papíry.

TEISTA: Jak dlouho tu už jsme?

ATEISTA: Dny.

SKEPTIK: Neříkal jste něco o trpělivosti?

TEISTA: *(biblicky)* Nepřipomínej nám staré nepravosti, pospěš nám vstříc se svým slitováním, jsme naprosto vyčerpaní.

ATEISTA: Už s–se t–těším, až se vysílíte.

TEISTA: To je nevkusné, čekat na něčí smrt. Amorální.

ATEISTA: Zatímco v–vy jste ztělesněná morálka!

TEISTA: Když pochybuji o morálnosti svého činu, zeptám se, co by udělal Ježíš.

ATEISTA: N–nebo, hádám, č–čučíte do té své knihy.

TEISTA: Nebud'te sprostý.

ATEISTA: T–takže vy jste slušný k–k–k ostatním lidem jen proto, že se to p–píše v té knize?

TEISTA: Je to text zjevený Bohem. Chce, abychom dodržovali, co je tam napsáno.

ATEISTA: Je t–to bigotní starověký t–text.

TEISTA: Ale dává návod k životu.

ATEISTA: K–k životu ve starověku!

SKEPTIK: Vy byste tedy vydal své dvě dcery davu, aby je znásilnil?

TEISTA: Ano, kdybych tím zachránil své andělské hosty. Sám Ježíš říká, že kdo před ním upřednostňuje svého otce nebo matku svou, není ho hoden.

SKEPTIK: Bez mrknutí oka byste je pro Ježíše obětoval, kdyby o to požádal?

TEISTA: Jistě. On o to ale nepožádá.

ATEISTA: T–tím si můžete být jistý, k–když je to pohádková p–postava. Má t–to dobře vymyšlené.

SKEPTIK: Ten váš garant dobra se mi nelíbí. Nějaký dobrý garant, to jo, ale ten váš, moc dobra nepobral.

TEISTA: Jeho láska je nekonečná, milosrdenství bezbřehé, dobrotivost esenciální.

SKEPTIK: Spočítal jste si, kolik jen v té knize zabil lidí?

TEISTA: *(jako nic)* Okolo dvou milionů.

SKEPTIK: Nezaráží vás to? Okolo dvou tisíc na stránku.

TEISTA: To tak nemůžete brát. Bůh toho vidí daleko víc, než vy. Poměřuje dobro v jiných řádech, než my. Je dokonalý.

ATEISTA: T–to nemá cenu, je t–tak z–zaslepen d–dogmaty...

TEISTA: A co vaše morálka, pane *(ironicky)* mám–na–vše–vědeckou–metodu?

ATEISTA: Věda poskytuje dostatečnou oporu pro zhodnocení toho, co je morální.

SKEPTIK: Skutečně?

ATEISTA: T–tak. Máme m–mozek, v něm je uloženo, co je d–dobro.

TEISTA: Spíš, co se nám zdá dobré.

ATEISTA: Možná. Ale když se to zprůměruje –

SKEPTIK: Dostanete průměrné dobro.

ATEISTA: Jiné – lepší – není.

SKEPTIK: Představte si, že by všichni vaši pokusní králíci podlehli nějaké propagandě. Pak by mohlo být morální cokoliv.

ATEISTA: R–rizika t–to s sebou přirozeně nese. J–jsou ale srovnatelná s riziky vybájené morálky. P–podívejte se na středověk.

TEISTA: A podívejte se na Třetí říší!

SKEPTIK: Racionalita vnesená do míst, kam nepatří.

ATEISTA: Jenže r–r–racionalita nemá s m–morálkou mnoho společného. Morálka n–nám umožňuje přežít ve větším m–m–množství, p–proto m–musí stejnou měrou potlačit zvířecí instinkty i p–p–přehnanou rozumovost.

TEISTA: Vraždit se nemá.

ATEISTA: Jen v–váš b–bůh může, co?

SKEPTIK: (*sundává si botu*) Toto praví Hospodin: „Protože Aramejci řekli: »Hospodin je Bohem hor a nikoli Bohem dolin«, dám celý tento hlučící dav do tvých rukou, a poznáte, že já jsem Hospodin.“ A za pár dní zmasakrovali sto tisíc Aramejců.

TEISTA: Vy jste to četl?

SKEPTIK: Jsme tady už tak dlouho. Prošlapal jsem si boty. (*zahodí botu*)

ATEISTA: K–kde je vůbec ten – ten čtvrtý?

SKEPTIK: Cítíte to? (*ostatní zavětrí*) Ten nasládlý zápach?

TEISTA: Něco cítím.

SKEPTIK: Tak támhle je jeho noha.

ATEISTA: (*vyděsí se*) C–c–co tím myslíte?

Ticho.

TEISTA: Zemřel jako bezvěrec... A to jsem se snažil mu víru vtlouct do hlavy!

SKEPTIK: Určitě by k morálce měl co říct. Vaše pohledy se mi oba dva zdají dost přitažené za vlasy. Vezměte si ten váš (*k Ateistovi*). Třeba je skutečně člověk měřítkem věcí morálky. Je to ale docela proti–intuitivní. Vše záleží na kvalitě lidí, a když budou všichni nemorální, pak bude i jejich průměrná morálka nemorální.

ATEISTA: B–b–bez r–rizika t–to nejde.

SKEPTIK: (*k Teistovi*) A váš garant dobra je zase pěkný lump.

TEISTA: Nic jste nepochopil, vaše duše je ztracena!

SKEPTIK: Výhrůžky nepomohou.

Obraz II.

Ateista, Teista, Skeptik, Zámečník

TEISTA: (*cíví do čtvrté zdi*) Ty oči. Vidíte je? Tak chladné...

SKEPTIK: Už vám to leze na mozek.

Zámečník se přišourá.

ZÁMEČNÍK: Já – už jsem tady, pánové, už jsem tady.

TEISTA: Pane Čupřino!

ZÁMEČNÍK: Já jsem vám – co to tady tak smrdí?

ATEISTA: T–toho si n–nevšímejte, to jen myši – myši, t–tady – žerou...

SKEPTIK: Tak co, pane Čupřino, nějak vám to trvalo!

ZÁMEČNÍK: Já mi je sto dvanáct let, prosím pěkně, a ještě nikam, nikdy jsem nepřišel pozdě.

Všichni se zahledí na Agnostikovu nohu.

TEISTA: Nebylo mu to souzeno.

ATEISTA: D–dědek je senilní, b–blouzní, a v–vy z t–toho taháte důkazy.

ZÁMEČNÍK: Ale proč jsem to jen, aha! (*vítězoslavně*) Klíč!

TEISTA: Klíč!

ATEISTA: Klíč!

SKEPTIK: Aha!

Zámečnick se šourá k lavici.

ZÁMEČNÍK: Já se musím jen posadit, svačinu jsem si tentokrát vzal, takže není třeba spěchat.

TEISTA: (*jako vrah*) Co by udělal Ježíš? Co by udělal Ježíš?

ATEISTA: Já v–vám pomohu!

TEISTA: Já mu pomohu!

Vrhnou se k němu. Začnou ho tahat k lavici.

ZÁMEČNÍK: Ale pánové, já, (*uchechtne se*) já přece, ale, no tohle... (*vykřikne, zhrouť se na zem*)

TEISTA: A jéje, další.

SKEPTIK: Další? Co tím myslíte?

TEISTA: Nic, nic.

ATEISTA: R–rychle, první pomoc!

SKEPTIK: Tomu už nic nepomůže, je tuhý jako veka.

TEISTA: Rychle, prohledejte jeho mrtvolu.

ATEISTA: T–teda, že zrovna v–vás... – ale proč ne!

Ohmatávají jeho mrtvolu.

TEISTA: Zase nic! Žádný klíč, jen plesnivý rohlík!

SKEPTIK: Zase – nic?

Obraz III.

Ateista, Teista, Skeptik, Chlapec

CHLAPEC: (*nebojácně*) Pánové.

Vstanou od mrtvol, otočí se za hlasem.

TEISTA: Další starý známý!

CHLAPEC: (*mrazivě*) Už je čas!

TEISTA: *(radostně)* Konečně nás přijme!

CHLAPEC: Ano, ale trochu jinak, než byste se nadál.

SKEPTIK: Tohle se mi nelíbí.

CHLAPEC: Víte, bylo to pěkné myšlenkové cvičení, ale jak vidíte, diváci se už trochu nudí.

ATEISTA: D–diváci? Ach, aha, to ne, to je jen malba, to tě mohlo poplést chlapče.

Ateista chce Chlapce poplácat po zádech, ale sotva se ho dotkne, padne mrtev k zemi. Ostatní kromě Chlapce se k němu vrhnou, zkoušejí puls.

CHLAPEC: Víte, tyhleto personifikovaný ideje, to není nic pro mě, nic pro slušný lidi. Včera – nebo to bude zítra? – jsem bral takovýho chlápka, co chmatal malé chlapce. Jak ten se modlil! Jak ten provolával slávu Boží, jak se zaklínal. *(luskne)* A bylo po něm. Nešlo to jinak, trefil ho šlak z toho mladičkého novice. To mám pak aspoň pocit satisfakce. Ale tyhle *(pohrdavě)* postavy...

SKEPTIK: Mám z toho velmi, velmi špatný pocit. *(k Teistovi)* Ke komu mluví?

CHLAPEC: Tady ti, to jsou extrémní případy. Původně jsem nechtěl, ale rozhodnutí není na mně. Mají – *(pohlédne na vršící se mrtvoly)* měli – velmi krátký život. A za celý ten život se odsud nedostali. Ideje. *(odfrkne si)* Nějaká poslední slova?

TEISTA: Já to nebyl! On upadl, kdo mohl tušit, že je ta knížka tak těžká, když mi vypadne z ruky – hlava a... *(Chlapec se jej dotkne, padne mrtev)*

CHLAPEC: Hádám, že mi je nepomůžeš odtáhnout. – To byl vtip.

SKEPTIK: Co teď?

CHLAPEC: Teď? Sladké nebytí. V mžiku bude věčnost za tebou, ani si to neuvědomíš.

SKEPTIK: Tohle je ale pěkná halda.

CHLAPEC: Sám jsi halda. Nějaká poslední slova?

SKEPTIK: Víš, co říkával George Carlin?

CHLAPEC: Nedávno jsem ho navštívil.

SKEPTIK: Můžu? *(nesměle ukazuje do publika)*

CHLAPEC: No, už přetahujeme, a mohlo by se to vykládat jako favorizování jistého náhledu na svět... No, dobrá, odtáhnu je, a ty se tady vymluv.

SKEPTIK: *(upraví se, ohlédne za Chlapcem)* Ledasco v našem životě je podvod, a náboženství je nade všemi. Náboženství má na krku ten největší podvod na světě. Dokázalo totiž přesvědčit lidi, že tam nahoře je nějaký neviditelný chlápek, který nemá na práci nic jiného, než že pozoruje každý náš pohyb každíčkou sekundu našeho života. Hlídá, jestli se chováme tak, jak přikázal; a když zpozoruje, že jsme šlápli vedle, rozhodne, že půjdeme na speciální místo, které vytvořil, kde nás bude navěky – navěky! – mučit a týrat. – Ale všechny nás miluje! A potřebuje peníze. Mnoho peněz! Je všemocný, vševědoucí, všedobrotivý – jen nezvládá osobní finance. Navíc se všechno odehrává podle předem rozhodnutého plánu, takže jakápak morální odpovědnost? –

Chlapec se ho zezadu dotkne, Skeptik padne mrtev.

CHLAPEC: *(ušklíbne se do publika)* Není zač.

Ukloní se a odchází schovat se před shnilými rajčaty.